

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 17 października 2019 r. *

Odwołanie – Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Rynek etanolu –
Rozporządzenie (WE) nr 1/2003 – Artykuł 20 ust. 4 – Decyzja w sprawie kontroli –
Przebieg kontroli – Poufność korespondencji między adwokatem a klientem – Odmowa zawieszenia
środków dochodzeniowych – Skarga o stwierdzenie nieważności – Dopuszczalność –
Decyzja przygotowawcza

W sprawie C-403/18 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
wniesione w dniu 14 czerwca 2018 r.,

Alcogroup SA,

Alcodis SA,

z siedzibą w Brukseli (Belgia), reprezentowane przez P. de Bandta, J. Dewispelaere’a i J. Probst, avocats,
wnoszące odwołanie,

w której drugą stroną postępowania są:

Komisja Europejska, reprezentowana przez T. Christoforou, V. Bottkę, C. Giolita i F. Jimena
Fernándeza, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

Orde van Vlaamse Balies, z siedzibą w Brukseli, reprezentowana przez F. Wijckmansa i S.B. De Keer,
advocaten, oraz S. Engelen, avocat,

Ordre des barreaux francophones et germanophone,

Ordre français des avocats du barreau de Bruxelles,

z siedzibą w Brukseli, reprezentowane przez T. Bontincka, A. Guillerme i P. Goffineta, avocats,

interwenienci w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: L.S. Rossi (sprawozdawca), prezes izby, J. Malenovský i F. Biltgen, sędziowie,

* Język postępowania: francuski.

rzecznik generalny: P. Pikamäe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 W odwołaniu Alcogroup SA i Alcodis SA wnoszą o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 10 kwietnia 2018 r., Alcogroup i Alcodis/Komisja (T-274/15, niepublikowanego, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2018:179), w którym Sąd odrzucił jako niedopuszczalną ich skargę o stwierdzenie nieważności z jednej strony decyzji Komisji C(2015) 1769 final z dnia 12 marca 2015 r. skierowanej do Alcogroup oraz do wszystkich spółek bezpośrednio lub pośrednio przez nią kontrolowanych, w tym Alcodis, dotyczącej postępowania na podstawie art. 20 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 (AT.40244 – Bioetanol) (zwanej dalej „drugą decyzją w sprawie kontroli”), a z drugiej strony pisma Komisji z dnia 8 maja 2015 r. skierowanego do Alcogroup w ramach dochodzeń AT.40244 – Bioetanol i AT.40054 – Rynek ropy i rynek biopaliw (zwanego dalej „pismem z dnia 8 maja 2015 r.”).

I. Ramy prawne

- 2 Artykuł 20 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1), zatytułowany „Uprawnienia Komisji do przeprowadzania kontroli”, stanowi w ust. 1 i 4:

„1. W celu wypełnienia obowiązków wyznaczonych niniejszym rozporządzeniem Komisja może prowadzić wszelkie konieczne kontrole przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw.

[...]

4. Przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw są zobowiązane do podporządkowania się kontroli nakazanej przez Komisję w drodze decyzji. Decyzja zawiera określenie przedmiotu i celu kontroli, termin jej rozpoczęcia i pouczenie o karach przewidzianych w art. 23 i 24 oraz o prawie do wniesienia odwołania od decyzji do Trybunału Sprawiedliwości [...]”.

II. Okoliczności powstania sporu

- 3 Sąd przedstawił okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu w pkt 1–27 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„1 Skarżące, Alcogroup i jej spółka zależna Alcodis, prowadzą działalność w zakresie produkcji, przetwarzania i sprzedaży etanolu wykorzystywanego z jednej strony jako dodatek w produkcji paliw kopalnych lub jako paliwo jako takie, a z drugiej strony jako tradycyjny składnik na przykład w produkcji napojów oraz w procesie wytwarzania produktów farmaceutycznych, chemicznych i kosmetycznych.

Pierwsze dochodzenie i pierwsza kontrola

- 2 W następstwie skargi złożonej w marcu 2013 r. Komisja Europejska przeprowadziła w maju 2013 r. kontrole w pomieszczeniach spółki Platts (U.K.) Ltd oraz w pomieszczeniach niektórych przedsiębiorstw działających w sektorach naftowym, produktów rafinacji ropy naftowej i biopaliw. Platts (U.K.) jest przedsiębiorstwem, które opracowało i rozpowszechniło metodę wyceny etanolu, zwaną »market-on-close«. Kontrole te przeprowadzono w ramach dochodzenia Komisji, które dotyczyło zarówno funkcjonowania wspomnianej metody, jak i ewentualnej zмовы pomiędzy przedsiębiorstwami w zakresie manipulowania nią (zwanego dalej »pierwszym dochodzeniem«). Komisja zarejestrowała tę sprawę pod numerem referencyjnym AT.40054 – Rynek ropy i rynek paliw (dawniej OCTOPUS).
- 3 W tym kontekście w dniu 29 września 2014 r. Komisja przyjęła decyzję nakazującą Alcogroup oraz wszystkim przedsiębiorstwom znajdującym się pod jej bezpośrednią lub pośrednią kontrolą, w tym Alcodis, poddanie się kontroli zgodnie z art. 20 ust. 4 [rozporządzenia nr 1/2003]. Kontrola miała miejsce we wspólnych pomieszczeniach skarżących w dniach od 7 do 10 października 2014 r. Do przeprowadzenia tej kontroli Komisja upoważniła piętnastu urzędników, wspieranych przez przedstawicieli belgijskiego organu ochrony konkurencji, a skarżące zażądały obecności swoich adwokatów.
- 4 Po pierwszej kontroli doszło do sporządzenia i wymiany między skarżącymi i ich adwokatami licznych dokumentów oraz wiadomości elektronicznych w celu przygotowania obrony skarżących. Zdaniem skarżących aby wyrażnie wskazać, że wspomniane dokumenty i wiadomości elektroniczne były objęte tajemnicą adwokacką, każda wymiana została co do zasady opatrzona w tytule wzmianką »legally privileged« (podlegająca ochronie ze względu na poufność korespondencji wymienianej między adwokatem a klientem) lub włączona do akt zatytułowanych »Legally privileged«.

Drugie dochodzenie i druga kontrola

- 5 Równolegle z pierwszym dochodzeniem Komisja wszczęła dochodzenie AT.40244 – Bioetanol (wcześniej AQUAVIT), dotyczące ewentualnych porozumień lub uzgodnionych praktyk mających na celu koordynowanie zachowania przedsiębiorstw działających w sektorze handlu bioetanolem w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), podział rynków i klientów oraz wymianę informacji (zwane dalej »drugim dochodzeniem«).
- 6 W ramach drugiego dochodzenia Komisja przyjęła [drugą decyzję w sprawie kontroli].
- 7 W dniu 16 marca 2015 r. Komisja upoważniła ośmiu urzędników do przeprowadzenia drugiej kontroli w pomieszczeniach skarżących. Spośród tych urzędników tylko jeden należał do grupy kontrolerów upoważnionych do przeprowadzenia pierwszej kontroli. Ponadto w drugiej kontroli uczestniczyło również dwóch urzędników belgijskiego organu ochrony konkurencji, którzy uczestniczyli w pierwszej kontroli. Wreszcie w drugiej kontroli uczestniczyli adwokaci P.B. i L.B. (zwani dalej łącznie »doradcami skarżących«).
- 8 Druga kontrola trwała cztery dni, od wtorku, 24 marca, do piątku, 27 marca 2015 r.

Pierwszy dzień drugiej kontroli (24 marca 2015 r.)

- 9 Doradcy skarżących w pierwszym dniu drugiej kontroli zwrócili się do Komisji z wnioskiem o zachowanie co do zasady poufności dokumentów sporządzonych na potrzeby obrony w następstwie pierwszej kontroli.
- 10 Strony nie zgadzają się w kwestii środków, o które zwróciły się skarżące i które zostały zasadniczo zaakceptowane przez Komisję w celu zapewnienia tej poufności, jak również w kwestii rzeczywistego przebiegu pierwszego dnia tej kontroli.

- 11 W każdym wypadku jest bezsporne, że pracownicy dochodzeniowi Komisji przeprowadzili wyszukiwanie komputerowe, którego celem było zidentyfikowanie potencjalnie interesujących dokumentów na potrzeby drugiego dochodzenia. Zbadali oni serwery, dyski twarde i narzędzia elektroniczne pewnych osób pełniących ważne role w spółkach skarżących. Przed indywidualną weryfikacją dokumentów pracownicy dochodzeniowi skopiowali zidentyfikowane dokumenty na znajdujące się na miejscu komputery Komisji za pomocą cyfrowego oprogramowania komputerowego do prowadzenia śledztwa, zwanego »Nuix«, które umożliwia indeksowanie i wyszukiwanie według określonych słów kluczowych.

Drugi dzień drugiej kontroli (25 marca 2015 r.)

- 12 W dniu 25 marca 2015 r. pracownicy dochodzeniowi rozpoczęli indywidualną analizę dokumentów skopiowanych na komputery Komisji.
- 13 Z końcem tego dnia pracownicy dochodzeniowi Komisji zarejestrowali na kluczu USB listę 59 serii dokumentów »przeznaczonych do eksportowania«.
- 14 Okazało się, że wśród 59 serii dokumentów pięć wiadomości elektronicznych posiadało w temacie lub tytule wzmiankę »legally privileged«.
- 15 Po zapoznaniu się z listą dokumentów »przeznaczonych do eksportowania« zarejestrowanych na kluczu USB doradcy skarżących sprzeciwili się zajęciu tych wiadomości elektronicznych i załączników do nich, co Komisja zaakceptowała. W konsekwencji dokumentów tych nie włączono do akt sprawy Komisji.

Trzeci dzień drugiej kontroli (26 marca 2015 r.)

- 16 Trzeciego dnia kontroli Komisja poinformowała skarżące, że w przypadku gdy pojedynczy dokument zawierał wzmiankę »przeznaczony do eksportowania«, oprogramowanie Nuix domyślnie uwzględniało wszystkie powiązane z nim dokumenty, zwane »całym drzewem genealogicznym«, a nie tylko ów pojedynczy element oznaczony do eksportowania. Wyjaśniałoby to, dlaczego pięć wiadomości elektronicznych »potencjalnie chronionych« poufnością korespondencji między adwokatem a klientem, opisanych w pkt 14 powyżej, pojawiło się na liście dokumentów »przeznaczonych do eksportowania«, sprawiając wrażenie, że wszystkie te dokumenty zostały oznaczone do eksportowania.
- 17 Ponadto pracownicy dochodzeniowi wykluczyli z danych skopiowanych na komputery Komisji i poddanych wyszukiwaniu według słów kluczowych dokumenty opatrzone wzmianką »legally privileged«. Umieścili je bezpośrednio w osobnym pliku komputerowym w celu indywidualnego zbadania przez pracownika dochodzeniowego w obecności doradców skarżących. W ten sposób oddzielono 22 000 dokumentów opatrzonych wyrażeniem »legally privileged«. W trakcie tej indywidualnej weryfikacji doradcy skarżących zadbali o to, aby ukryć pasek odczytu oprogramowania Nuix.
- 18 Z protokołu z kontroli dotyczącego dokumentów, w odniesieniu do których przywołuje się poufność, wynika, że w dniu 26 marca 2015 r. zabezpieczono jeden dokument. Jest to umowa zawarta pomiędzy L., spółką utworzoną przez adwokata L.B., a Alcogroup. Komisja zamierzała sprawdzić, czy L.B. posiadał status niezależnego adwokata w rozumieniu orzecznictwa sądów Unii Europejskiej, a skarżące powołały się na fakt, że sama ta umowa była chroniona poufnością korespondencji między adwokatem a klientem.

Czwarty i ostatni dzień drugiej kontroli (27 marca 2015 r.)

- 19 Z metody opisanej w pkt 17 powyżej, którą Komisja uznała za zbyt uciążliwą, zrezygnowano w późnych godzinach porannych czwartego dnia kontroli.
- 20 Ostatecznie Komisja została upoważniona do szybkiego przejrzania dokumentów zawierających oznaczenie »legally privileged«, po wykluczeniu dokumentów sporządzonych po dniu 7 października 2014 r. – dniu, w którym rozpoczęła się pierwsza kontrola. W ramach tego dostosowania Komisja w następstwie wyjaśnień udzielonych przez doradców skarżących zgodziła się nie badać, nawet w sposób pobieżny, pewnej liczby dokumentów.
- 21 Pomimo tego, że z listy dokumentów przeznaczonych do zbadania usunięto dokumenty opatrzone wzmianką »legally privileged«, na liście dokumentów »przeznaczonych do eksportowania« sporządzonej przez pracowników dochodzeniowych w dniu 27 marca 2015 r. skarżące zauważyły dokument, który uznały za chroniony poufnością korespondencji między adwokatem a klientem.
- 22 W związku ze sprzeciwem skarżących wobec zajęcia wspomnianego dokumentu pracownicy dochodzeniowi zgodzili się usunąć go z listy dokumentów »przeznaczonych do eksportowania«.

Rozwój sytuacji po drugiej kontroli

- 23 Pismem opatrzonym datą 16 kwietnia 2015 r. Komisja zwróciła w zapieczętowanej kopercie umowę zawartą między L., spółką utworzoną przez adwokata L.B., a Alcogroup, argumentując, że dokument ten nie ma znaczenia dla dochodzenia.
 - 24 W piśmie z dnia 21 kwietnia 2015 r. skierowanym do Komisji skarżące podniosły, że dokonywanie podczas drugiej kontroli wglądu do dużej liczby dokumentów, które sporządzono na potrzeby ich obrony w ramach pierwszej kontroli, stanowiło naruszenie prawa do rzetelnego procesu i prawa podstawowego do nienaruszalności miru domowego oraz zasad dobrej administracji i ochrony uzasadnionych oczekiwań. Skutkiem tych naruszeń była wadliwość zarówno pierwszego, jak i drugiego dochodzenia, w związku z czym Komisja powinna by potwierdzić »natychmiastowe zawieszenie wszelkich czynności dochodzeniowych lub innych czynności podjętych w odniesieniu do [nich] przez służby Komisji [...] w ramach postępowań AT.40244 (AQUAVIT) i AT.40054 (OCTOPUS)«.
 - 25 W swoim [piśmie] z dnia 8 maja 2015 r. Komisja odrzuciła wniosek o zawieszenie wszelkich czynności dochodzeniowych wobec skarżących w dwóch rozpatrywanych postępowaniach [...]. Pismem z dnia 8 maja 2015 r. Komisja zakwestionowała jakiekolwiek naruszenie praw skarżących w każdym z tych dwóch postępowań, podnosząc w szczególności, że oznaczenie dokumentów było niekoniecznie równoznaczne z zaznajomieniem się z tymi dokumentami, oraz że zarzuty skarżących, zgodnie z którymi zespół kontrolerów celowo wybrał i przeanalizował dokumenty objęte tajemnicą służbową, były całkowicie bezpodstawne. Zdaniem Komisji nie było zatem żadnego powodu, aby zawieszać dwa toczące się dochodzenia.
 - 26 [...]
 - 27 Drugie dochodzenie, w następstwie którego miała miejsce druga kontrola, zamknięto w dniu 7 kwietnia 2017 r.”.
- 4 Treść stosownej części pisma z dnia 8 maja 2015 r. była następująca:

„W odniesieniu do działań prowadzonych przez Komisję w ramach sprawy AT.40244 – Bioetanol przypominam Państwu, że w żaden sposób nie twierdzicie Państwo, iż Komisja jest w posiadaniu dokumentów objętych poufnością wymiany informacji między adwokatem a klientem. Państwa zastrzeżenia ograniczają się do faktu, że kontrolerzy »oznaczyli« (»tagged«) i mogli przeczytać dokumenty objęte przywilejem poufności.

Jednakże podczas przeszukania moi pracownicy wyjaśnili Państwu, jak również Państwa klientowi i osobie trzeciej, którą Państwo wybrali (p. Coene), procedurę zbierania informacji przez kontrolerów Komisji oraz sposób działania oprogramowania do wyszukiwania wykorzystywanego przez Komisję. W związku z tym wyjaśniono Państwu, że fakt oznaczenia dokumentu (np. załącznika) niekoniecznie oznacza, że kontrolerzy przeczytali wszystkie dokumenty związane z tym dokumentem (takie jak wiadomość elektroniczna zawierająca liczne załączniki, które mogą być objęte tajemnicą zawodową [...]). Z tego względu Państwa zarzuty, że zespół kontrolerów celowo wybrał i przeanalizował dokumenty objęte tajemnicą zawodową, są całkowicie bezpodstawne”.

III. Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 5 W swojej skardze skarżące wniosły do Sądu o stwierdzenie nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli oraz pisma z dnia 8 maja 2015 r. Na poparcie skargi skarżące podniosły jeden zarzut składający się z dwóch części.
- 6 Pierwsza część opierała się na naruszeniu prawa skarżących do rzetelnego procesu sądowego, chronionego na podstawie art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) oraz art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), a w szczególności prawa do obrony, zasad dobrej administracji i proporcjonalności oraz obowiązku bezstronnego dochodzenia.
- 7 Druga część opierała się na naruszeniu prawa do nienaruszalności miru domowego, przewidzianego w art. 7 karty i art. 8 EKPC.
- 8 Sąd uznał tę skargę za niedopuszczalną.
- 9 W pierwszej kolejności Sąd w pkt 57–65 zaskarżonego wyroku oddalił dwa argumenty skarżących zmierzające do wykazania dopuszczalności skargi w odniesieniu do drugiej decyzji w sprawie kontroli.
- 10 W tym celu Sąd z jednej strony przypomniał w pkt 61–63 zaskarżonego wyroku, że zgodnie z orzecnictwem zgodność aktu z prawem należy oceniać w świetle okoliczności prawnych i faktycznych istniejących w chwili jego wydania, a zatem w tej sprawie zarzuty podniesione w odniesieniu do przebiegu kontroli nakazanej w drugiej decyzji w sprawie kontroli były bez znaczenia dla skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji, co potwierdza także wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja (C-583/13 P, EU:C:2015:404). Z wyroku tego wynika bowiem, że nieprawidłowy przebieg kontroli może podważyć jedynie ważność późniejszych decyzji w sprawie kontroli podjętych na podstawie informacji zebranych niezgodnie z prawem w trakcie poprzedniej kontroli.
- 11 Z drugiej strony Sąd oddalił argument skarżących mający na celu podważenie drugiej decyzji w sprawie kontroli w zakresie, w jakim w decyzji tej nie przewidziano środków ostrożności uniemożliwiających Komisji zapoznanie się z dokumentami, które skarżące sporządziły na potrzeby swojej obrony w ramach pierwszego dochodzenia (zwanymi dalej „środkami ostrożności”). Tymczasem środki takie były konieczne ze względu na ryzyko, że pracownicy dochodzeniowi w ramach drugiej kontroli znajdą dokumenty sporządzone na potrzeby obrony związanej z pierwszym dochodzeniem, którego przedmiot był ściśle związany z przedmiotem drugiego dochodzenia. W tym względzie Sąd zauważył w pkt 64 zaskarżonego wyroku, że podnoszone przez skarżące naruszenia prawa do obrony nie wynikały bezpośrednio z braku środków ostrożności, lecz z przebiegu kontroli, co pozostaje bez wpływu na skargę o stwierdzenie nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli. W każdym wypadku, zdaniem Sądu, w trakcie wszelkiej kontroli na Komisję nakładane są ograniczenia, w taki sposób, aby zapewnić w każdym przypadku poszanowanie praw, których domagają się skarżące, bez konieczności podejmowania w tym celu środków ostrożności. Ponadto skarżące nie wskazały żadnego konkretnego przepisu nakładającego na Komisję prawny obowiązek włączenia szczególnych środków ostrożności do

decyzji w sprawie kontroli, dotyczących ochrony dokumentów objętych poufnością korespondencji między adwokatem a klientem w związku z innym dochodzeniem. W pkt 65 zaskarżonego wyroku Sąd doszedł do wniosku, że druga decyzja w sprawie kontroli nie wywarła skutków prawnych, na które powołują się skarżące w ramach skargi, oraz że w konsekwencji dotyczący jej wniosek jest niedopuszczalny.

- 12 W drugiej kolejności Sąd zbadał dopuszczalność skargi w zakresie, w jakim zmierzała ona do stwierdzenia nieważności pisma z dnia 8 maja 2015 r.
- 13 W tym celu Sąd przede wszystkim stwierdził w pkt 79–82 zaskarżonego wyroku, że pismo to należało uznać za odmowę definitywnego przerwania czynności dochodzeniowych względem skarżących oraz że jako takie miało ono charakter aktu wstępnego. Opierając się w szczególności na wyroku z dnia 11 listopada 1981 r., IBM/Komisja (60/81, EU:C:1981:264), Sąd stwierdził w konsekwencji, że skarga jest niedopuszczalna w zakresie, w jakim dotyczy odmowy zawieszenia toczących się dochodzeń zawartej w tym samym piśmie.
- 14 Następnie Sąd oddalił argument skarżących, zgodnie z którym pismo z dnia 8 maja 2015 r. było aktem zaskarżalnym z uwagi na to, że stanowiło formalną decyzję kończącą odrębne postępowanie szczególne w sprawie ochrony dokumentów objętych poufnością korespondencji między adwokatem a klientem, a zatem wpływającą na sytuację prawną skarżących w sposób natychmiastowy i nieodwracalny. W tym względzie w pkt 87–89 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że pismo to nie stanowiło ani takiej decyzji formalnej odrzucającej wniosek o objęcie ochroną ze względu na poufność, ani nawet decyzji dorozumianej, ponieważ we wspomnianym piśmie Komisja nie wypowiedziała się w kwestii tego, czy rozpatrywane dokumenty są objęte tajemnicą zawodową, czy też nie. Pismo z dnia 8 maja 2015 r. co najwyżej potwierdziło skarżącym, że Komisja nie zapoznała się z tymi dokumentami i że w związku z tym nie doszło do naruszenia prawa Unii. Sąd przypomniał ponadto, że Komisja nie dokonała fizycznego zajęcia tych dokumentów i nie włączyła ich do akt sprawy, z wyjątkiem jednego dokumentu, który – nawet jeśli został fizycznie zajęty i zabezpieczony – został następnie zwrócony skarżącym.
- 15 Wreszcie w pkt 91 i 92 zaskarżonego wyroku Sąd przypomniał, po pierwsze, że kontrola sądowa sprawowana w odniesieniu do przesłanek przeprowadzenia kontroli przez służby Komisji jest co do zasady przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, w stosownym przypadku, ostatecznej decyzji wydanej przez Komisję na podstawie art. 101 ust. 1 TFUE. W ten sposób zapewnia się również istnienie skutecznego środka odwoławczego w odniesieniu do środków kontroli podejmowanych przez organy ochrony konkurencji, zgodnie z wymogami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Po drugie, w sytuacji takiej jak w niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę zakończenie drugiego dochodzenia i bez uszczerbku dla możliwości wniesienia, w stosownym przypadku, skargi o stwierdzenie nieważności ewentualnej ostatecznej decyzji wydanej w ramach pierwszego dochodzenia, jeżeli skarżące uznały, że działania, w drodze których Komisja uzyskała wgląd w dokumenty objęte klauzulą poufności, były niezgodne z prawem i wyrządziły im szkodę, która mogła spowodować powstanie odpowiedzialności Unii, skarżące powinny były wnieść skargę o stwierdzenie odpowiedzialności pozaumownej. Ta możliwość istniałaby również w przypadku, gdyby kontrola prowadzona przez służby Komisji nie doprowadziła do wydania ostatecznej decyzji, która mogłaby być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności. Taka skarga o odszkodowanie nie wchodzi w zakres systemu kontroli ważności aktów Unii wywołujących wiążące skutki prawne, które mogą wpłynąć na interesy strony skarżącej, lecz może zostać wniesiona w przypadku, gdy strona poniosła szkodę z powodu bezprawnego zachowania instytucji.

IV. Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron

- 16 W odwołaniu wnoszące odwołanie wnoszą do Trybunału o uchylenie zaskarżonego wyroku, uznanie ich skargi o stwierdzenie nieważności za dopuszczalną, przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd co do istoty oraz obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 17 Komisja wnosi do Trybunału o oddalenie odwołania oraz o obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania.
- 18 Zgodnie z art. 62 regulaminu postępowania przed Trybunałem strony wezwano w dniu 21 stycznia 2019 r. do przedstawienia uwag na temat tego, czy wnoszące odwołanie w dalszym ciągu mają interes prawny w ramach odwołania. W szczególności zwrócono się do nich o udzielenie odpowiedzi na pytanie, jaką korzyść wnoszące odwołanie mogłyby odnieść z ewentualnego uchylenia zaskarżonego wyroku, biorąc pod uwagę zamknięcie drugiego dochodzenia, o którym Komisja zadecydowała w dniu 7 kwietnia 2017 r.
- 19 Strony odpowiedziały na to pytanie pismami złożonymi w sekretariacie Trybunału w dniu 20 lutego 2019 r.

V. W przedmiocie odwołania

A. W przedmiocie dopuszczalności

1. Argumentacja stron

- 20 W odpowiedzi na pytanie zadane stronom przez Trybunał wnoszące odwołanie podniosły, że stwierdzenie nieważności zaskarżonego wyroku, jak również ewentualnie nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli i pisma z dnia 8 maja 2015 r., mogłoby doprowadzić do zakończenia wszelkich postępowań w ramach pierwszego dochodzenia, uczynić bezprawnym jakiejkolwiek czynności dochodzeniowe lub dowodowe podjęte przez Komisję zarówno w ramach pierwszego, jak i drugiego dochodzenia, oraz umożliwić im żądanie naprawienia poniesionej szkody.
- 21 Z jednej bowiem strony naruszenie prawa do obrony ze względu na fakt, że Komisja miała wgląd w dokumenty dotyczące pierwszego dochodzenia, co było możliwe ze względu na brak przyjęcia środków ostrożności w drugiej decyzji w sprawie kontroli, uczyniło de facto niemożliwym zorganizowanie obrony wnoszących odwołanie w tym dochodzeniu. Ponadto stwierdzenie niezgodności z prawem oraz nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli – w zakresie, w jakim umożliwiła ona Komisji zapoznanie się z tymi dokumentami – powinno prowadzić do stwierdzenia nieważności pisma z dnia 8 maja 2015 r., ponieważ pierwsze postępowanie dochodzeniowe nie mogło być dłużej prowadzone w sposób bezstronny, w związku z czym Komisja powinna była je ostatecznie zakończyć. Poza tym odmawiając uznania w piśmie z dnia 8 maja 2015 r. poufnego charakteru dokumentów sporządzonych na potrzeby obrony w ramach pierwszego dochodzenia, Komisja pozbawiła wnoszące odwołanie prawa do pełnej obrony w ramach tego dochodzenia. Z drugiej strony administracyjne zamknięcie drugiego dochodzenia nie stało na przeszkodzie jego ewentualnemu wznowieniu.
- 22 Komisja natomiast uważa, że z powodu administracyjnego zamknięcia drugiego dochodzenia odwołanie stało się bezprzedmiotowe w zakresie, w jakim dotyczy ono części zaskarżonego wyroku odnoszącej się do tego dochodzenia.
- 23 W szczególności wspomniane zamknięcie umożliwiło wnoszącym odwołanie uzyskanie rezultatu, do którego dążyły poprzez wniesienie skargi, w zakresie, w jakim skarga ta zmierzała do stwierdzenia nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli oraz pisma z dnia 8 maja 2015 r., przynajmniej

w odniesieniu do odmowy przerwania przez Komisję drugiego dochodzenia. Choć bowiem dochodzenie to było jedynie przedmiotem administracyjnego zamknięcia, ponieważ nie wszczęto żadnego formalnego postępowania, to takie zamknięcie miało charakter niemal ostateczny. W tym względzie Komisja wyjaśnia, że nie ma żadnej możliwości wznowienia dochodzenia, pomijając przypadek, w którym do Komisji dotrą nowe istotne informacje. Ponadto takie wznowienie podlegałoby pewnym warunkom, w szczególności w zakresie uzasadnienia, i prawdopodobnie doprowadziłoby do wszczęcia nowego dochodzenia, w ramach którego Komisja nie mogłaby wykorzystać dokumentów zbadanych w drugim – zamkniętym – dochodzeniu.

2. Ocena Trybunału

- 24 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału skarżący musi mieć interes prawny, z punktu widzenia przedmiotu skargi, na etapie wniesienia skargi, i to pod rygorem odrzucenia skargi jako niedopuszczalnej. Zarówno przedmiot sporu, jak i interes prawny muszą istnieć, pod rygorem umorzenia postępowania, do momentu wydania orzeczenia sądowego, co oznacza, że skarga powinna w efekcie móc doprowadzić do poprawy sytuacji skarżącego (wyrok z dnia 6 września 2018 r., Bank Mellat/Rada, C-430/16 P, EU:C:2018:668, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 W niniejszej sprawie, jak przyznaje sama Komisja, administracyjne zamknięcie drugiego dochodzenia, które miało miejsce w toku postępowania przed Sądem, nie ma ostatecznego charakteru, ponieważ dochodzenie to może zostać wznowione, w przypadku gdy do Komisji dotrą nowe istotne informacje.
- 26 Otóż sama możliwość prawna wznowienia wspomnianego dochodzenia jest wystarczająca dla ustalenia interesu prawnego wnoszących odwołanie. Uchylenie zaskarżonego wyroku i ewentualne stwierdzenie nieważności przez Sąd drugiej decyzji w sprawie kontroli i późniejszego pisma z dnia 8 maja 2015 r. co najmniej pozbawiłoby podstawy prawnej potencjalnie niezgodne z prawem czynności dochodzeniowe podjęte przez Komisję w ramach drugiego dochodzenia, a tym samym zobowiązałyby ją, w stosownym wypadku, do wszczęcia nowego dochodzenia, w ramach którego nie mogłaby wykorzystać potencjalnie poufnych dokumentów, w które miała wgląd w ramach poprzedniego dochodzenia (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 października 2002 r., Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, pkt 49; a także z dnia 18 czerwca 2015 r., Deutsche Bahn i in./Komisja, C-583/13 P, EU:C:2015:404, pkt 45).
- 27 W związku z tym wnoszące odwołanie zachowują interes prawny we wniesieniu środka odwoławczego na zaskarżony wyrok, a ich odwołanie jest dopuszczalne.

B. Co do istoty

1. W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszeń prawa oraz obowiązku uzasadnienia

- 28 W ramach zarzutu pierwszego wnoszące odwołanie powołują się na szereg naruszeń prawa i naruszenie obowiązku uzasadnienia, których miał dopuścić się Sąd przy ocenie dopuszczalności wniesionej do niego skargi. Zarzut ten składa się z dwóch części.

a) W przedmiocie części pierwszej, dotyczącej oceny dokonanej przez Sąd w odniesieniu do drugiej decyzji w sprawie kontroli

1) Argumentacja stron

- 29 Część pierwsza zarzutu pierwszego, na poparcie której wnoszące odwołanie przywołują cztery argumenty, dotyczy dokonanej przez Sąd oceny dopuszczalności skargi w zakresie, w jakim zmierzała ona do stwierdzenia nieważności drugiej decyzji w sprawie kontroli.
- 30 W ramach pierwszego przywołanego argumentu wnoszące odwołanie wychodzą z założenia, że gdyby druga decyzja w sprawie kontroli była odpowiednio uzasadniona, to jest gdyby przewidywała środki ostrożności, kontrolerzy nie uznaliby, że umożliwiała im ona wgląd w dokumenty uznane przez wnoszące odwołanie za poufne.
- 31 W tym względzie wnoszące odwołanie podnoszą, po pierwsze, że Sąd naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia, ponieważ nie ustosunkował się do argumentacji, zgodnie z którą nieprzyjęcie w drugiej decyzji w sprawie kontroli środków ostrożności stanowiło również naruszenie obowiązku uzasadnienia, art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003, art. 47 karty oraz art. 6 EKPC. Po drugie, w pkt 64 zaskarżonego wyroku Sąd przeinaczył wniosek wnoszących odwołanie, uznając, że nie powołały się one na żaden konkretny przepis ustanawiający podnoszony przez nie obowiązek włączenia środków ostrożności do drugiej decyzji w sprawie kontroli, podczas gdy wnoszące odwołanie powołały się w tym celu na te same przepisy. Po trzecie, Sąd błędnie uznał, że wnoszące odwołanie przywołały pierwszy argument, zgodnie z którym niezgodne z prawem przeprowadzenie kontroli mogłoby podważyć ważność decyzji, na podstawie której taka kontrola została przeprowadzona. W rzeczywistości wnoszące odwołanie odwołały się do zasad wykonania drugiej decyzji w sprawie kontroli jedynie na marginesie i w celu wyjaśnienia analizy dotyczącej zgodności z prawem samej decyzji w rozumieniu wyroku z dnia 18 czerwca 2015 r., *Deutsche Bahn i in./Komisja* (C-583/13 P, EU:2015:404).
- 32 W drugim argumencie wnoszące odwołanie podnoszą, że stwierdzając w pkt 64 zaskarżonego wyroku, że domniemane naruszenie prawa do obrony nie wynikało bezpośrednio z braku środków ostrożności, lecz z przebiegu kontroli, oraz że w każdym razie na Komisję nakładane są ograniczenia w ramach wszelkich kontroli, Sąd dokonał – błędnie – oceny sprawy co do istoty w ramach badania dopuszczalności skargi.
- 33 W trzecim argumencie wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo, gdy stwierdził w pkt 62, 64 i 65 zaskarżonego wyroku, że brak uzasadnienia, polegający na braku wskazania środków ostrożności w drugiej decyzji w sprawie kontroli, nie miał wpływu na skargę o stwierdzenie nieważności, że domniemane naruszenia nie wynikały bezpośrednio ze wspomnianego braku oraz że druga decyzja w sprawie kontroli nie wywołała skutków prawnych, na które powołały się wnoszące odwołanie.
- 34 W rzeczywistości, zdaniem wnoszących odwołanie, pierwsza i druga kontrola były ze sobą ściśle związane ze względu na przedmiot, w związku z czym w momencie wydania drugiej decyzji w sprawie kontroli Komisja stanęła w obliczu zwiększonego obiektywnego ryzyka naruszenia prawa do obrony w trakcie przeprowadzania kontroli. W tych okolicznościach Komisja powinna była uwzględnić to ryzyko, w szczególności przewidując wprowadzenie środków ostrożności w celu ograniczenia uprawnień przyznanych kontrolerom. W konsekwencji brak takich środków leżał u podstaw zarzucanych kontrolerom nieprawidłowości.
- 35 Wnoszące odwołanie zarzucają ponadto Sądowi, że uchybił ciążącemu na nim obowiązkowi uzasadnienia, po pierwsze, że względu na to, że nie przedstawił żadnych powodów mogących uzasadnić brak bezpośredniego związku przyczynowego między brakiem uzasadnienia a naruszeniem

prawa do obrony, a po drugie, ze względu na to, że nie ustosunkował się do ich argumentu dotyczącego związku istniejącego między przedmiotem dwóch kontroli, który wskazywał na potrzebę szczególnego uzasadnienia ze strony Komisji.

- 36 W ramach czwartego argumentu wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył prawo w pkt 64 zaskarżonego wyroku, stwierdzając, że poszanowanie prawa do obrony zostało w każdym wypadku zapewnione dzięki ograniczeniom obowiązującym Komisję w trakcie wszelkich kontroli. W rzeczywistości istnienie takich ograniczeń nie zwalnia Komisji z obowiązku uzasadniania swoich decyzji. Ponadto Sąd, odwołując się jedynie w sposób abstrakcyjny do wspomnianych ograniczeń, niesłusznie nie sprawdził, czy Komisja zapewniła poszanowanie prawa do obrony.
- 37 Komisja kwestionuje tę argumentację.

2) Ocena Trybunału

- 38 W części pierwszej zarzutu pierwszego oraz w czterech argumentach przywołanych na jego poparcie, które należy rozpatrzyć łącznie, wnoszące odwołanie podnoszą zasadniczo, że Sąd dopuścił się szeregu naruszeń prawa oraz naruszył ciężący na nim obowiązek uzasadnienia, jak również prawo do obrony, uznając za niedopuszczalny zarzut dotyczący braku uzasadnienia drugiej decyzji w sprawie kontroli w zakresie, w jakim powinny być jej towarzyszyć środki ostrożności.
- 39 W szczególności Sąd nie ustosunkował się przede wszystkim do zarzutu wnoszących odwołanie, który był oparty na braku uzasadnienia drugiej decyzji w sprawie kontroli w zakresie, w jakim nie przewidziano w niej środków ostrożności.
- 40 W tym względzie należy zauważyć, że argumentacja ta opiera się na pomyleniu badania, które są pierwszej instancji jest zobowiązany przeprowadzić w ramach oceny dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności, z badaniem sprawy co do istoty.
- 41 Sąd ograniczył bowiem swą analizę skargi do argumentacji wnoszących odwołanie zmierzającej do wykazania jej dopuszczalności. Otóż w ramach tej analizy Sąd sprawdził w szczególności, czy argumenty, na których skarga ta się opierała, mogły podważyć zgodność z prawem zaskarżonych aktów.
- 42 Wbrew twierdzeniom wnoszących odwołanie Sąd zatem słusznie nie zbadał zasadności argumentów, zgodnie z którymi nieprzyjęcie środków ostrożności w drugiej decyzji w sprawie kontroli stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z art. 20 ust. 4 rozporządzenia nr 1/2003, art. 47 karty i art. 6 EKPC.
- 43 Następnie, jeśli chodzi o argument wnoszących odwołanie, zgodnie z którym Sąd błędnie ocenił skargę co do istoty, stwierdzając w pkt 64 zaskarżonego wyroku, że domniemane naruszenia prawa do obrony wynikały nie bezpośrednio z nieprzyjęcia środków ostrożności, lecz z przebiegu kontroli, argument ten opiera się na błędnej interpretacji tego punktu.
- 44 We wspomnianym punkcie Sąd nie zbadał bowiem zasadności argumentów mających na celu ustalenie takich naruszeń, lecz ograniczył się, w ramach swojej oceny dopuszczalności skargi, do uznania, że w żadnym razie nie istniał jakikolwiek związek przyczynowy między tymi naruszeniami – przy założeniu, że zostały wykazane – a zgodnością z prawem drugiej decyzji w sprawie kontroli.
- 45 Jak Sąd słusznie stwierdził w pkt 61 zaskarżonego wyroku, zgodność z prawem aktu Unii winna być oceniana w świetle okoliczności faktycznych i prawnych istniejących w dniu, w którym akt ten został wydany (wyrok z dnia 11 maja 2017 r., Szwecja/Komisja, C-562/14 P, EU:C:2017:356, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo), w związku z czym czynności dokonane po wydaniu decyzji nie mogą

wpłynąć na jej ważność [wyroki: z dnia 8 listopada 1983 r., IAZ International Belgium i in./Komisja, od 96/82 do 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 i 110/82, EU:C:1983:310, pkt 16; z dnia 17 października 1989 r., Dow Benelux/Komisja, 85/87, EU:C:1989:379, pkt 49; a także postanowienie prezesa Trybunału z dnia 27 września 2004 r., Komisja/Akzo i Akcros, C-7/04 P(R), EU:C:2004:566, pkt 46].

- 46 W konsekwencji ponieważ w niniejszej sprawie kontrolerzy Komisji mogli ewentualnie popełnić domniemane naruszenia dopiero podczas drugiej kontroli, a zatem po przyjęciu drugiej decyzji w sprawie kontroli, naruszenia te nie mogły w żaden sposób wpłynąć na zgodność z prawem tej decyzji.
- 47 Ponadto wnoszące odwołanie uważają, że w niniejszym przypadku należało przewidzieć środki ostrożności ze względu na zwiększone ryzyko, że kontrolerzy zapoznają się w trakcie drugiej kontroli z poufnymi dokumentami dotyczącymi pierwszej kontroli, zważywszy na podobny przedmiot dochodzeń, w ramach których przeprowadzono te kontrole.
- 48 Tymczasem należy zauważyć, że argument ten opiera się zasadniczo na założeniu, zgodnie z którym druga decyzja w sprawie kontroli powinna przewidywać szczególne środki ostrożności w odniesieniu do ochrony poufności wymiany informacji między adwokatem a klientem w perspektywie przeprowadzenia kontroli, jeśli ową kontrolę poprzedzała wcześniejsza kontrola i jeśli te dwie kontrole przeprowadzono w ramach dochodzeń mających podobny przedmiot. W tych okolicznościach bowiem jedynie takie środki ostrożności mogłyby zapewnić, że kontrolerzy Komisji nie uznają, iż wspomniana decyzja umożliwia im wgląd w dokumenty objęte klauzulą poufności między adwokatem a klientem.
- 49 Jednak takie założenie jest ewidentnie błędne.
- 50 Prawo do ochrony poufności korespondencji między adwokatem a klientem jest bowiem jednym z praw do obrony, których należy przestrzegać poczynając od etapu wstępnego dochodzenia (zob. podobnie wyroki: z dnia 18 maja 1982 r., AM & S Europe/Komisja, 155/79, EU:C:1982:157, pkt 18–23; z dnia 21 września 1989 r., Hoechst/Komisja, 46/87 i 227/88, EU:C:1989:337, pkt 16; a także z dnia 14 września 2010 r., Akzo Nobel Chemicals i Akcros Chemicals/Komisja i in., C-550/07 P, EU:C:2010:512, pkt 40, 41). W konsekwencji zasadniczo od Komisji i jej kontrolerów wymaga się przestrzegania tego prawa niezależnie od zakresu upoważnienia udzielonego im w decyzji w sprawie kontroli.
- 51 A zatem, wbrew twierdzeniom wnoszących odwołanie, kontrolerzy w żadnym razie nie mogli z nieprzyjęcia w drugiej decyzji w sprawie kontroli jakichkolwiek szczególnych środków ostrożności w odniesieniu do dokumentów, które miałyby być poufne, sporządzonych w następstwie pierwszej kontroli wywnioskować, że są upoważnieni do naruszenia poufności tych dokumentów.
- 52 Wreszcie jeśli chodzi o argumenty skierowane przeciwko rozważaniom przedstawionym w pkt 64 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którymi w każdym wypadku, po pierwsze, na Komisję nakładane są ograniczenia w trakcie wszelkich kontroli, w związku z czym poszanowanie praw, na które powołują się wnoszące odwołanie, powinno być w każdym przypadku zapewnione, a po drugie, wnoszące odwołanie nie wskazały żadnego konkretnego przepisu nakładającego na Komisję prawny obowiązek włączenia szczególnych środków ostrożności do drugiej decyzji w sprawie kontroli, wystarczy stwierdzić, że rozważania te mają charakter uzupełniający i że w związku z tym wspomniane argumenty – przy założeniu, że są zasadne – nie mogły doprowadzić do uchylecia zaskarżonego wyroku, a zatem należy je oddalić jako bezskuteczne.
- 53 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecnictwem jeśli jeden z punktów uzasadnienia przedstawionego przez Sąd jest wystarczający do uzasadnienia sentencji wyroku, wady, którymi może być dotknięty inny, również zawarty w wyroku punkt uzasadnienia nie mają w żadnym razie wpływu na tę sentencję, przez co zarzut odnoszący się do tych wad jest bezskuteczny i powinien zostać oddalony (zob.

w szczególności wyroki: z dnia 29 kwietnia 2004 r., Komisja/CAS Succhi di Frutta, C-496/99 P, EU:C:2004:236, pkt 68; z dnia 15 maja 2019 r., CJ/ECDC, C-170/18 P, niepublikowany, EU:C:2019:410, pkt 56).

- 54 W świetle powyższych rozważań Sąd słusznie wykluczył, by argumenty wnoszących odwołanie mogły podważyć zgodność z prawem drugiej decyzji w sprawie kontroli i w pkt 65 zaskarżonego wyroku uznał skargę za niedopuszczalną w zakresie, w jakim zmierzała ona do stwierdzenia nieważności tej decyzji.
- 55 Należy zatem oddalić część pierwszą zarzutu pierwszego.

b) W przedmiocie części drugiej, dotyczącej dokonanej przez Sąd oceny dopuszczalności skargi w zakresie, w jakim zmierzała ona do stwierdzenia nieważności pisma z dnia 8 maja 2015 r.

1) Argumentacja stron

- 56 Część druga zarzutu pierwszego, na poparcie której podniesiono dwa argumenty, dotyczy dokonanej przez Sąd oceny dopuszczalności skargi w zakresie, w jakim miała ona na celu stwierdzenie nieważności pisma z dnia 8 maja 2015 r.
- 57 W pierwszym argumencie wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że przeinaczył treść tego pisma. Otóż podczas gdy zgodnie z pkt 80 zaskarżonego wyroku pismo to stanowi jedynie akt przygotowawczy prowadzący do przyjęcia przez Komisję ostatecznej decyzji kończącej dochodzenie, pismo to w rzeczywistości zawiera ich zdaniem ostateczne stanowisko Komisji w sprawie niepoufnych charakteru rozpatrywanych dokumentów. Pismo to stanowi zatem decyzję wywołującą wiążące skutki prawne dla wnoszących odwołanie. Ponadto w pkt 87 tego wyroku Sąd miał przeinaczyć okoliczności faktyczne, uznając, że w piśmie tym Komisja „nie wypowiedziała się w kwestii tego, czy rozpatrywane dokumenty są objęte tajemnicą zawodową, czy też nie, oraz że pismo z dnia 8 maja 2015 r. co najwyżej potwierdziło skarżącym, że Komisja nie zapoznała się z tymi dokumentami”. Z pisma tego w rzeczywistości jasno wynika, że Komisja nie kwestionuje faktu, iż miała wgląd w dokumenty, które zostały oznaczone.
- 58 Ponadto pismo z dnia 8 maja 2015 r. wyrządziło wnoszącym odwołanie nieodwracalną szkodę. W istocie z jednej strony zapoznanie się przez Komisję z omawianymi dokumentami mogło z pewnością mieć pewien wpływ na pierwsze dochodzenie, a z drugiej strony jedynie przerwanie tego dochodzenia mogło zapobiec pogłębieniu się wspomnianej szkody, zważywszy na fakt, że w bardzo szczególnym kontekście niniejszej sprawy to właśnie naruszenie prawa do obrony podczas drugiej kontroli zagroziło możliwości skutecznej obrony, jaką powinny dysponować wnoszące odwołanie.
- 59 W drugim argumencie wnoszące odwołanie podnoszą, że w pkt 86–89 zaskarżonego wyroku Sąd błędnie wprowadził rozróżnienie pomiędzy niniejszą sytuacją a sytuacją, o której mowa w wyroku z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisja (T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287), i stwierdził, że w braku materialnego aktu zajęcia potencjalnie poufnych dokumentów i włączenia ich do akt sprawy Komisja nie przyjęła dorozumianej decyzji odrzucającej wniosek o ochronę poufności korespondencji między adwokatem a klientem.
- 60 W rzeczywistości ich zdaniem rozróżnienie oparte na zajęciu lub braku zajęcia dokumentów jest przede wszystkim sztuczne i w efekcie pozwoliło Komisji – poprzez niekopiowanie dokumentów sporządzonych na potrzeby obrony, z którymi mimo to zapoznali się jej kontrolerzy – na zapobieżenie sytuacji, w której można by było zaskarżyć jej decyzję. Następnie w pkt 87 zaskarżonego wyroku Sąd przeinaczył okoliczności faktyczne, stwierdzając, że pismo z dnia 8 maja 2015 r. potwierdziło, że owi kontrolerzy nie zapoznali się z dokumentami sporządzonymi na potrzeby obrony wnoszących odwołanie. Tymczasem w odpowiedzi na skargę przed Sądem Komisja przyznała, że dokumenty

sporządzone na potrzeby obrony wnoszących odwołanie, które uznała za nieobjęte tajemnicą zawodową, mogły zostać odczytane przez jej kontrolerów, i stwierdziła, że mogli oni dokonać pobieżnego badania dokumentów, które mogły być objęte ochroną. Wreszcie wspomniane pismo stanowiło dorozumianą decyzję kończącą odrębne postępowanie szczególne dotyczące ochrony prawa do obrony. W tym względzie kwestia, czy Komisja również skopiowała lub włączyła dokumenty do swoich akt, jest bez znaczenia. W niniejszej sprawie materializacja dorozumianej decyzji Komisji nastąpiła w każdym wypadku poprzez włączenie dokumentów sporządzonych na potrzeby obrony do puli wyszukiwania, poprzez uzyskanie w nie wglądu oraz poprzez wybranie niektórych z nich jako mających znaczenie dla dochodzenia, mimo że zostały one następnie usunięte z listy dokumentów przeznaczonych do eksportowania.

61 Komisja kwestionuje tę argumentację.

2) Ocena Trybunału

62 W części drugiej zarzutu pierwszego wnoszące odwołanie podnoszą zasadniczo przeinaczenie pisma z dnia 8 maja 2015 r. oraz naruszenie prawa w zakresie, w jakim Sąd błędnie zakwalifikował to pismo jako akt przygotowawczy, a nie jako ostateczną decyzję Komisji odrzucającą wnioski o ochronę poufności korespondencji między adwokatem a klientem.

63 Należy przede wszystkim przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału gdy Sąd dokonał ustalenia lub oceny okoliczności faktycznych, Trybunał jest uprawniony na podstawie art. 256 TFUE jedynie do kontroli kwalifikacji prawnej tych okoliczności i skutków prawnych, jakie wywiódł z nich Sąd. Ocena stanu faktycznego nie stanowi zatem, z zastrzeżeniem przeinaczenia dowodów przedstawionych przed Sądem, kwestii prawnej podlegającej jako taka kontroli Trybunału (zob. w szczególności wyrok z dnia 20 września 2018 r., Hiszpania/Komisja C-114/17 P, EU:C:2018:753, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).

64 O ile takie przeinaczenie może polegać na interpretacji dokumentu sprzecznej z jego brzmieniem (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., Francja/Komisja, C-601/11 P, EU:C:2013:465, pkt 106), o tyle musi ono w oczywisty sposób wynikać z akt sprawy; przeinaczenie to zakłada, że Sąd ewidentnie przekroczył granice racjonalnej oceny tych dowodów. W tym względzie nie wystarczy wykazać, że dokument mógłby być przedmiotem interpretacji innej niż interpretacja przyjęta przez Sąd (wyrok z dnia 29 października 2015 r., Komisja/ANKO, C-78/14 P, EU:C:2015:732, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 Otóż w niniejszej sprawie z pisma z dnia 8 maja 2015 r. wynika, że Komisja uznała, iż „fakt oznaczenia dokumentu (takiego jak na przykład załącznik) niekoniecznie oznacza, że inspektorzy przeczytali wszystkie dokumenty związane z tym dokumentem”, w tym dokumenty „ewentualnie objęte tajemnicą zawodową”. Dlatego też chociaż Komisja nie wykluczyła wyraźnie, że jej inspektorzy mogli przeczytać potencjalnie poufne dokumenty, nie przyznała też jednak, wbrew temu, co twierdzą wnoszące odwołanie, że inspektorzy rzeczywiście je przeczytali, choćby w pobieżny sposób. Natomiast Komisja wyraźnie wykluczyła, że oznaczenie dokumentu jest równoznaczne z jego przeczytaniem.

66 Należy zatem stwierdzić, że uznając w pkt 87 zaskarżonego wyroku, że „w piśmie z dnia 8 maja 2015 r. Komisja nie wypowiedziała się w kwestii, czy rozpatrywane dokumenty są objęte tajemnicą zawodową, czy też nie” oraz że pismo to co najwyżej „potwierdziło skarżącym, że Komisja nie zapoznała się z tymi dokumentami”, Sąd nie dokonał interpretacji tego pisma, która byłaby ewidentnie sprzeczna z jego brzmieniem, i w związku z tym nie przeinaczył tego pisma.

67 Wynika z tego, że Sąd słusznie dokonał w pkt 90 zaskarżonego wyroku rozróżnienia między niniejszą sprawą a sprawą, która doprowadziła do wydania przez Sąd wyroku z dnia 17 września 2007 r., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisja (T-125/03 i T-253/03, EU:T:2007:287), w której to

sprawie Komisja zajęła stanowisko w przedmiocie poufności dokumentów w drodze dorozumianej decyzji, zmaterializowanej poprzez zajęcie tych dokumentów, odrzucając formalnie wniosek o objęcie tych dokumentów ochroną ze względu na poufność.

- 68 Tymczasem ponieważ w niniejszej sprawie Sąd słusznie stwierdził, że w piśmie z dnia 8 maja 2015 r. ani nie zajęto stanowiska w przedmiocie poufnego charakteru rozpatrywanych dokumentów, ani nie potwierdzono, że kontrolerzy Komisji zapoznali się z potencjalnie poufnymi dokumentami w trakcie drugiej kontroli, nie można uznać, że pismo to stanowi formalną decyzję o odrzuceniu wniosku o objęcie ochroną ze względu na poufność ani tym bardziej decyzję potwierdzającą dorozumianą decyzję w sprawie odrzucenia tego wniosku.
- 69 W konsekwencji Sąd nie dopuścił się żadnego naruszenia prawa, gdy uznał w pkt 80 i 81 zaskarżonego wyroku, że pismo z dnia 8 maja 2015 r. należało uznać za odmowę definitywnego przerwania czynności dochodzeniowych przeciwko wnoszącym odwołanie, które miały charakter czynności wstępnych.
- 70 W tych okolicznościach należy oddalić część drugą zarzutu pierwszego, a tym samym zarzut pierwszy w całości.

2. W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej

a) Argumentacja stron

- 71 W ramach zarzutu drugiego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że w pkt 91 i 92 zaskarżonego wyroku ograniczył kontrolę sądową potencjalnie bezprawnego zachowania Komisji w trakcie przeprowadzania przez nią kontroli wyłącznie do zbadania skargi, która zmierzała do stwierdzenia nieważności ewentualnej ostatecznej decyzji wydanej następnie przez tę instytucję, oraz do zbadania skargi, która zmierzała do stwierdzenia odpowiedzialności pozaumownej Unii. Czyniąc tak, Sąd naruszył prawo wnoszących odwołanie do skutecznej ochrony sądowej gwarantowanej w art. 6 EKPC i art. 47 karty, ponieważ żadna z dwu wspomnianych skarg nie jest w stanie zagwarantować wnoszącym odwołanie wystarczającej ochrony sądowej.
- 72 Z jednej strony wnoszące odwołanie podnoszą, powołując się na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie *Société Canal Plus i in. przeciwko Francji* (CE:ECHR:2010:1221JUD002940808), że jeśli chodzi o skargę o stwierdzenie nieważności, w przypadku gdy Komisja nie podjęła ostatecznej decyzji, pozostają one pozbawione jakiejkolwiek możliwości zaskarżenia wspomnianego zachowania, mimo że nieprawidłowości popełnione na danym etapie postępowania nie zawsze można naprawić na późniejszym etapie postępowania. Natomiast gdyby wydano decyzję ostateczną, skarga o stwierdzenie nieważności tej decyzji nie pozwoliłaby uniknąć nieodwracalnych skutków wykorzystania poufnych informacji zawartych w dokumentach, z którymi zapoznali się kontrolerzy Komisji. Z drugiej strony powództwo dotyczące odpowiedzialności pozaumownej, które nie umożliwia wyeliminowania z mocą wsteczną podstawy prawnej rzekomo niezgodnego z prawem zachowania Komisji, jest również nieskuteczne w celu ochrony praw przysługujących wnoszącym odwołanie.
- 73 Ich zdaniem wnioski ten nasuwa się tym bardziej, że zgodnie z art. 52 ust. 4 i art. 53 karty ochrona sądowa przewidziana w prawie Unii powinna być co najmniej równoważna ochronie gwarantowanej przez krajowe tradycje konstytucyjne. Otóż *Cour constitutionnelle* (trybunał konstytucyjny, Belgia), opierając się na tym samym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, uznał, że kontrola sądowa środków kontroli musi w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości umożliwić albo zapobieżenie wystąpieniu operacji, albo – jeżeli miała ona już miejsce – zapewnienie zainteresowanym „odpowiedniej korekty”.
- 74 Komisja kwestionuje tę argumentację.

b) Ocena Trybunału

- 75 Drugi zarzut odwołania dotyczy naruszenia prawa wnoszących odwołanie do skutecznej ochrony sądowej, zagwarantowanego w art. 47 karty i art. 6 EKPC. Wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd ograniczył kontrolę sądową domniemanego bezprawnego zachowania Komisji podczas prowadzonej przez nią kontroli jedynie do skarg mających na celu ustalenie odpowiedzialności pozaumownej Unii oraz stwierdzenie nieważności ewentualnej ostatecznej decyzji wydanej następnie przez Komisję i stwierdzającej naruszenie przepisów prawa konkurencji Unii.
- 76 Jednakże w niniejszej sprawie z jednej strony rozważania przedstawione w pkt 91 i 92 zaskarżonego wyroku i kwestionowane przez wnoszące odwołanie zostały wprowadzone przez sformułowanie „Należy dodać, że”; a z drugiej strony już w pkt 82 i 90 tego wyroku Sąd zakończył analizę argumentów podniesionych przez wnoszące odwołanie, przedstawionych odpowiednio w pkt 68 i 69 oraz w pkt 83 tego wyroku.
- 77 Wynika z tego, że pkt 91 i 92 zaskarżonego wyroku prezentują uzupełniającą podstawę uzasadnienia.
- 78 W konsekwencji w świetle orzecznictwa, o którym mowa w pkt 53 niniejszego wyroku, należy oddalić zarzut drugi jako bezskuteczny.
- 79 Biorąc pod uwagę ogół powyższych rozważań, odwołanie należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

- 80 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- 81 Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie kosztami postępowania wnoszących odwołanie, a te przegrały sprawę, należy je obciążyć kosztami postępowania. Powinny one pokryć je solidarnie, ponieważ wniosły odwołanie wspólnie.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Alcogroup SA i Alcodis SA zostają obciążone kosztami postępowania.

Podpisy